

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگیان
معاونت دانشجویی

پیش نویس سند خوابگاه مطلوب دانشجویی در

دانشگاه فرهنگیان

(غیرقابل استناد - پیش نویس ۱)

مقدمه

با توجه به اینکه دانشگاه فرهنگیان و دانشجویان آن در کنار سایر دانشگاه ها و دانشجویان نظام آموزش عالی، از محورهای اصلی توسعه علمی، فرهنگی و اجتماعی کشور محسوب می شوند و خوابگاه دانشجویی به عنوان خانه دوم آنان از اهمیت ویژه ای در ارتقای نشاط معنوی و حفظ آرامش روحی و جسمی، توسعه فکری و اعتلای شخصیت و افزایش کیفیت تحصیلی دانشجویان برخوردار است.

به منظور بهبود وضعیت معنوی و جسمانی دانشجویان در خوابگاه ها تدوین "سند خوابگاه مطلوب" با هدف تربیت معلمان، مدیران، مربیان و کارکنان آینده وزارت آموزش و پرورش که زیرساخت جامعه انسانی کشور را تشکیل می دهد، از ضروریات بوده و بر کسی پوشیده نیست که به سازی و توانمندسازی این نیروها به عهده دانشگاه فرهنگیان می باشد. بنابراین خوابگاه دانشگاه فرهنگیان باید برای پرورش و تربیت انسان های شایسته از تمامی امکانات رفاهی، آموزشی، فرهنگی، عاطفی، نرم افزاری بهره مند گردد.

این سند بر اساس سند دانشگاه اسلامی (مواد ۱ و ۳ بند نظام برنامه ریزی فرهنگی)، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (آیین نامه و دستورالعمل اجرایی خوابگاه های دانشجویی غیر دولتی مصوب ۸۹/۳/۳۰) و آیین نامه خوابگاه ها مصوب دانشگاه فرهنگیان تدوین شده است.

۱. خوابگاه (دانشجویی) مطلوب در افق چشم انداز

خوابگاه (دانشجویی) در حوزه فضایی - عملکردی را می توان، فضایی نامید که تعدادی دانشجو قرار است برای مدت زمانی مشخص با هم در آن زندگی کنند و نیاز به فضایی لازم و مناسب دارند تا عملکردهایی از قبیل عملکردهای زیستی و در کنار آن علم آموزی، فرهنگ پذیری، ایجاد ارتباط و... و بالاخره فرآیند پذیرش فرهنگ با هم زیستن و انتقال فرهنگ در آن پاسخ داده شود. از این روی، فرهنگ خوابگاهی مجموعه ای از فرهنگ همدلی، تعاون و سازگاری با ناملایمات زندگی و در کل فرهنگ زندگی کردن است. احساس مسئولیت بیشتر، تحمل سختی ها و دوری خانواده، احساس آزادی و استقلال بیشتر، آشنایی با آداب و رسوم و زبان هر شهر و... این ها مواردی هستند که یک شخص خوابگاهی تجربه آن را داراست. بر این اساس تعاریف ذیل برای خوابگاه با عنایت نوع، ماهیت، کارکرد و... بر آن مترتب است.

خوابگاه دانشجویی. به محدوده ای از فضای دانشگاه اطلاق می شود که به منظور اسکان دانشجویان واجد شرایط، با هدف تامین نیازهای فرهنگی، رفاهی، بهداشت روانی و جسمی و امور فوق برنامه در نظر گرفته شده است.

خوابگاه مکانی است جزء امکانات رفاهی دانشگاه که دانشجویان طبق ضوابط و شرایط تعیین شده به صورت فردی یا گروهی قسمتی از اوقات فراغت و استراحت خود را در آنجا به سر برده و به هنگام سکونت ضمن رعایت حقوق دیگران و مقررات خوابگاهی از امکانات فرهنگی، فوق برنامه، ورزشی، معیشتی و خدماتی آن در حدود امکانات دانشگاه استفاده می نمایند.

خوابگاه شبانه روزی. خوابگاه شبانه روزی بخشی از محیط دانشگاه محسوب می شود و مکانی است که کلیه مقررات اداری و انضباطی جاری دانشگاه در آن حاکم است و دانشجویان حائز شرایط در طول تحصیل به صورت فردی یا گروهی قسمتی از اوقات خود را طبق مقررات آیین نامه خوابگاه ها در آن مکان می گذرانند.

خوابگاه مطلوب. بخشی از فضای دانشگاه می‌باشد که استانداردها و شاخص‌های فضا، تجهیزات و نیروی انسانی در آن رعایت شده باشد و در آن دانشجوی احساس امنیت، نظم، تعلق، هویت و همبستگی کند و مکانی برای تشکیل جوامع یادگیرنده باشد.

۲. الزامات طراحی محیط و فضاهای خوابگاهی مطلوب در افق چشم انداز

- ۱-۲. برنامه ریزی فرهنگی، تربیتی و پرورشی به موازات اقدام‌های مربوط به برنامه ریزی آموزشی
- ۲-۲. طرح ریزی کالبدی فعالیت‌های پرورشی
- ۳-۲. مطالعات امکان‌سنجی جهت اجرای طرح کالبدی خوابگاه مطلوب
- ۴-۲. در نظر گرفتن جنبه‌های مختلف روانشناختی و ضوابط و استانداردهای قابل قبول و تامین‌کننده نیازهای دانشجویی
- ۵-۲. طراحی و احداث خوابگاه‌ها با توجه به طرح کالبدی فعالیت‌های پرورشی، مطالعات امکان‌سنجی، اصول فنی و اجرایی و زیبایی معماری
- ۶-۲. بازتعریف و مولفه‌های موثر بر بهداشت روانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان
- ۷-۲. سوق دادن نظام مدیریتی خوابگاه‌ها به سمت افزایش مشارکت دانشجویان دانشگاه‌ها و رعایت عدالت در تخصیص فرصت‌ها و امکانات
- ۸-۲. بکارگیری تمام امکانات اجرایی دستگاه‌ها و مراکز ذی‌ربط برای بهبود وضع خوابگاه‌ها در ابعاد مختلف
- ۹-۲. رعایت عدالت در توزیع عادلانه امکانات و تسهیلات در خوابگاه‌های دانشجویی در سراسر کشور
- ۱۰-۲. رعایت استاندارد در پذیرش تعداد دانشجو در هر خوابگاه به تناسب فضا و تعداد اتاق
- ۱۱-۲. توجه به مسائل اخلاقی و تربیتی و فرهنگی دانشجویان در خوابگاه‌های دانشجویی
۳. اهداف ناظر بر خوابگاه مطلوب در چشم انداز فراوی دانشگاه
- ۱-۳. نهادینه سازی گفتمان فرهنگی و تبیین مقدمات تجلی مرتبه قابل قبولی از حیات طیبه فردی و اجتماعی

- ۲-۳. توسعه و ترویج فرهنگ اسلامی، ایرانی و انقلابی در محیط‌های خوابگاهی دانشگاه با استفاده از روش‌های کارآمد مدیریتی، اجرایی و نظارتی
- ۳-۳. تحقق اهداف کلی، سیاستها و برنامه‌های فرهنگی - تربیتی دانشگاه فرهنگیان
- ۴-۳. فراهم آوردن شرایط مناسب تحصیلی و ایجاد فضای مناسب رشد، بالندگی و پویایی با رعایت خصوصیات معماری اسلامی، ایرانی و ملی
- ۵-۳. ارتقای سطح آگاهی‌ها، توانمندی‌ها و کشف استعدادهای دانشجویان از طریق فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در محیط خوابگاه‌ها
- ۶-۳. تلاش در جهت پرورش نیروی انسانی (معلم) سازنده و متخصص مورد نیاز جامعه آموزشی کشور
- ۷-۳. اهتمام به شکوفایی استعدادهای بالقوه دانشجویان خوابگاهی
- ۸-۳. ارتقاء کیفی و کمی خدمات قابل ارائه به دانشجویان و تامین نیازمندیها و فضای آموزشی و فرهنگی آنان
- ۹-۳. ساماندهی و مدیریت ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه دانشگاه در حوزه آموزش‌های فرهنگی، تربیتی و ...
- ۱۰-۳. ارتقای فرهنگ زندگی اجتماعی و مهارت‌های فردی و گروهی دانشجویان
- ۱۱-۳. استفاده مطلوب و هدفمند از اوقات فراغت دانشجویان
- ۱۲-۳. جذب مشارکت و همفکری دانشجویان با رویکردهای دانشجو محوری، در اداره امور و ارائه خدمات صنفی - رفاهی به نحو شایسته و مطلوب در حد مقررات و امکانات موجود
- ۱۳-۳. استفاده مطلوب و هدفمند از اوقات فراغت دانشجویان در خوابگاه‌ها و کشف و شکوفا نمودن استعدادها و توانایی‌های آنان
- ۱۴-۳. تقویت و حفظ هویت دینی - ملی و بومی دانشجویان از طریق ارائه و اجرای برنامه‌های فرهنگی - معنوی و تفریحی؛

۴. سیاست های اجرایی

۴-۱. تدوین نظام کمی و کیفی برای ارزیابی عملکرد مسئولان خوابگاه ها و روش مند کردن نظارت بر وضعیت خوابگاه ها در ابعاد مختلف

۴-۲. هماهنگی میان دستگاه های اجرایی و نهادهای دولتی در خصوص حداکثر استفاده از امکانات و منابع برای احداث و تجهیز خوابگاه ها

۴-۳. اهتمام به سرمایه گذاری جاری و عمرانی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی و غیرانتفاعی برای ساخت و تجهیز خوابگاه های دانشجویی

۴-۵. فراهم کردن زمینه سرمایه گذاری بخش غیردولتی در احداث خوابگاه های دانشجویی از طریق تشویق خیرین و نیز معافیت های مالیاتی، معافیت های عوارض شهرداری، اعطای تسهیلات بانکی با بهره اندک و تشویق و حمایت از سنت حسنه وقف برای توسعه خوابگاه های دانشجویی

۴-۶. پیشنهاد لوایح قانونی برای افزایش اعتبارات ساخت و ساز و تجهیز خوابگاه های دانشجویی

۴-۷. توجه جدی به بهسازی فیزیکی - زیباسازی و ایجاد فضای سبز و سرویس های بهداشتی و خدمات کمک های اولیه و سرویس های گرمایشی و سرمایشی

۴-۸. توسعه و تأمین منابع، امکانات و تسهیلات لازم مورد نیاز دانشجویان در خوابگاه های دانشجویی (تغذیه، ایاب و ذهاب، ارتباطات، امکانات آموزشی و مطالعاتی، ورزشی، هنری، کتابخانه و نمازخانه)

۴-۹. اهتمام نسبت به ساخت و تجهیز خوابگاه ها مطابق با الگوی استاندارد خوابگاه ها در ابعاد مختلف و حفظ فرهنگ اسلامی در فضای فیزیکی خوابگاه ها

۴-۱۰. ارائه الگویی استاندارد از خوابگاه دانشجویی از لحاظ فیزیکی و معنوی و امنیتی با توجه به ویژگی های جسمی و روحی دانشجویان

۴-۱۱. استفاده بهینه از توانمندی های دانشجویان جهت اجرای برنامه های آموزشی تبلیغی و فرهنگی در خوابگاه

۴-۱۲. توسعه و تقویت تشکل های علمی- فرهنگی و اجتماعی در راستای افزایش نشاط و بالندگی دانشجویان در خوابگاه ها

۵. کارکردهای خوابگاه (دانشجویی) مطلوب در افق چشم انداز

- ۵-۱. افزایش فعالیت های فرهنگی جمعی و گروهی دانشجویی در خوابگاه
- ۵-۲. توانمند سازی دانشجویان و افزایش روحیه اعتماد به نفس، افزایش آگاهی های اجتماعی، فرهنگی و ...
- ۵-۳. دانش افزایی معرفتی و بینشی، یادگیری مهارت های مختلف ارتباطی و کاهش افسردگی در میان دانشجویان
- ۵-۴. معرفی آثار دانشجویی به واسطه برگزاری گالری های هنری و نمایشگاههای فرهنگی و هنری
- ۵-۵. مشارکت پذیر کردن دانشجویان در امور فرهنگی خوابگاه، برگزاری مراسمات و برنامه های جمعی فرهنگی - تربیتی

۵- فضاهای لازم برای خوابگاه دانشجویان

مهم ترین فضاهای مورد نیاز خوابگاه مطلوب عبارتند از:

- اتاق سرپرستی	- اتاق دانشجویی	- نمازخانه
- کتابخانه	- سالن مطالعه	- سایت اینترنت
- سالن ورزشی	- سالن اجتماعات	- اتاق مشاوره
- اتاق فرهنگی	- اتاق بهداشت و پزشک	- دستشویی
- حمام	- آشپزخانه و سلف سرویس	- بوفه
- رختشویخانه	- اتاق خشک کردن البسه	- اتاق میهمان
- فضای سبز	- اتاق نگهداری	- اتاق سمعی و بصری

۶- استانداردها و شاخص های فضای خوابگاه مطلوب

استانداردهای مربوط به فضای خوابگاهی عبارتند از:

ردیف	فضا	استانداردها	
		تجهیزات	مقدار فضای لازم
۱	اتاق سرپرستی	تجهیزات یک سوئیت کامل	۱۵ متر مربع
۲	اتاق دانشجویی	تخت، کمد، تلویزیون، یخچال، جاکفشی، آینه، میز و صندلی مطالعه، موکت یا فرش، کولر، خط تلفن داخلی، سطل زباله، ساعت، شفاژ	۴ متر مربع برای هر فرد
۳	نمازخانه	وسایل گرمایش و سرمایشی مناسب، فرش، کمد، کتب قرآنی و ادعیه، جاکفشی، ساعت، وسایل صوتی و تصویری مناسب	۱/۵ متر مربع به ازای هر دانشجو
۴	کتابخانه و سالن مطالعه	کمد، میز و صندلی (به ازای هر ۵ دانشجو یک دست)، وسایل گرمایش و سرمایشی مناسب، ساعت، کتب مرجع، دانشگاهی و عمومی (به تعداد نیاز)، سیستم جستجوی کتاب	به ازای هر ۱۰۰ دانشجو، ۶۰ متر مربع
۵	سایت اینترنت	میز و صندلی مناسب، سیستم رایانه ای، چاپگر مرکزی، اینترنت وایرلس	به ازای هر ۱۰۰ دانشجو، ۵۰ متر مربع
۶	سالن ورزشی	تجهیزات متناسب با نوع سالن	۸۰ الی ۱۰۰ متر مربع
۷	سالن اجتماعات	تجهیزات یک سالن اجتماعات	به ازای هر ۲۰۰ نفر یک سالن اجتماعات ۲۰۰ نفری
۸	اتاق مشاوره	میز، صندلی، رایانه، چاپگر، خط تلفن مستقل، کمد	۱۵ متر مربع
۹	اتاق فرهنگی	میز، صندلی، رایانه، چاپگر، کمد، وسایل سمعی و بصری لازم	۳۰ متر مربع
۱۰	اتاق بهداشت و پزشک	وسایل و تجهیزات پزشکی در حد نیاز	۱۵ متر مربع
۱۱	دستشویی	-	به ازای هر ده نفر یک سرویس
۱۲	حمام	-	به ازای هر ده نفر یک دوش
۱۳	آشپزخانه و	فضا مناسب جهت تهیه و طبخ غذا، انبار غذا (زیر صفر و بالای صفر)، انبار لوازم شوینده، حمام، اتاق آشپز	
۱۴	سلف سرویس	میز و صندلی نهارخوری، آب سرد کن، ظروف مناسب،	به ازای هر خوابگاه یک سلف سرویس

تولیزون	مرکزی		
میز و صندلی، یخچال، فلاکس چای و ...	۱۵ متر مربع	بوفه	۱۵
وسایل و تجهیزات مورد نیاز (لباسشویی صنعتی)	به ازای هر خوابگاه حداقل یک رختشویخانه	رختشویخانه	۱۶
وسایل و تجهیزات مورد نیاز	حداقل ۱۵ متر مربع	اتاق خشک کردن البسه	۱۷
میز و صندلی، تجهیزات لازم	۱۵ متر مربع	اتاق میهمان	۱۸
نیمکت، آلاچیق و تجهیزات پارکی	به ازای هر متر از خوابگاه، ۱ متر مربع فضای سبز	فضای سبز	۱۹
تجهیزات یک سوئیت کامل	۱۵ متر مربع	نگهبانی	۲۰
فرش، تولیزون، وسایل صوتی و تصویری مناسب، دی وی دی پلیر، گیرنده دیجیتال	به ازای هر ۱۰۰ دانشجو، ۶۰ متر مربع	سمعی و بصری	۲۱

۷- نیروی انسانی مورد نیاز در خوابگاه مطلوب

نیروی انسانی مورد نیاز در خوابگاه مطلوب عبارتند از:

شرایط	نیروی انسانی	ردیف
به ازای هر بلوک خوابگاهی، حداقل ۳ سرپرست شبانه روزی	سرپرست	۱
به ازای هر خوابگاه، یک نگهبان	نگهبان	۲
به ازای هر کتابخانه یک کتابدار	کتابدار	۳
به ازای هر سایت یک نفر مسئول سایت	مسئول سایت	۴
حضور یک نفر کارشناس تربیت بدنی در هر روز	کارشناس تربیت بدنی	۵
هر شب حداقل (۴ ساعت)	مشاوره	۶
هر شب، یک مسئول	مسئول فرهنگی	۷
هر شب، یک پزشک	پزشک	۸
هر شب	آشپز و سرآشپز	۹

۸- طراحی اتاق‌های خوابگاه دانشجویی (عنوان اصلاح شد)

۱- اتاق‌های خواب بایستی به گونه‌ای طراحی شود که همگی دارای نور طبیعی بوده و از لحاظ جهت‌گیری اقلیمی در جهت مناسب از نظر تابش نور خورشید و وزش بادهای غالب باشد؛ لذا باید پنجره‌های شمال شرقی خوابگاه بزرگ‌تر نسبت به قسمت غربی باشد تا بتواند نور بیشتر جذب کند.

۲- از لحاظ طراحی اتاق‌های خوابگاه بایستی طراحی چنان صورت گیرد که هنگام استفاده از تخت خواب نور مصنوعی موجود برای هیچکدام از ساکنین ایجاد مزاحمت نکرده و حریم خصوصی آنها حفظ شود.

۳- هنگام طراحی اتاق‌ها برای هر ۳ الی ۴ اتاق یک لابی کوچک جهت نشستن و اجتماعات دوستانه ایجاد شود.

۴- اتاق سرپرستی بایستی دید و تسلط کافی برای کنترل مجموعه را داشته باشد تا حد امکان رفت و آمدها را کنترل نماید البته به گونه‌ای که احساس خوشایندی را برای ساکنان خوابگاه ایجاد نکند.

۵- فضاهای رفاهی مانند سالن ورزشی که به دلیل نوع کاربری و ازدحام جمعیت استفاده کننده آلودگی صوتی بالایی دارند بایستی در مکانی طراحی شوند که برای بخش اقامتی ایجاد مزاحمت ننمایند.

